

В'ячеслав Гергелійник,

кандидат юридичних наук, доцент

керівник відділу з гуманітарних і міжнародних

питань, гармонізації законодавства з країнами

ЄС та захисту прав людини Головного

науково-експертного управління Апарату

Верховної Ради України

УДК 342.723

Взаємозв'язок конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування з іншими соціальними правами людини

Генезис сучасної концепції правової держави зумовлений головним чином становленням інституту прав та свобод людини і громадянина. Боротьба за свободи в ретроспективному вимірі яскраво вказує нам на пріоритетні цінності конкретної історичної епохи. Цікавим для наукового осмислення є розвиток права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування у контекстному взаємозв'язку з іншими соціальними правами людини. У тих, чи інших аспектах чимало науковців, яких ми згадаємо нижче, досліджували певні аспекти питання, проте цілєю статті є наукове дослідження комплексного характеру щодо взаємозв'язку конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування з іншими соціальними правами людини.

Звичайно, що світовий конституційний процес на перших етапах не у повній мірі відображав диференціацію прав людини та громадянина,

що є цілком зрозуміло. Перші конституції, зокрема США (1787 р.) та Франції (1791 р.) частково унормували лише політичні та особисті права людини, що віддзеркалювало актуальні аспекти боротьби соціальних груп. Недаремно на знаменах французької революції читаємо знамениті слова «Свобода. Рівність. Братерство.».

Як будь-яке явище, розвиток якого або призводить до його вдосконалення та ускладнення (якщо містить сутнісні характеристики), або до занепаду (якщо це явище випадкове та побічне), інститут прав людини, як основний компонент концепцій правової держави та громадянського суспільства, внаслідок подальших структурних змін в різних суспільних системах сприйняв необхідність посилення соціальної складової.

На конституційному рівні з початку ХХ ст. в предметі конституційного регулювання інституту прав

людини та громадянина почали з'являтися нові елементи, а саме соціальні та економічні (Веймарська Конституція Німеччини 1919 р., Конституція Чехословаччини 1920 р., Конституція Іспанії 1931 р. та ін.).

На міжнародному рівні соціальні права вперше юридично оформлені в Загальній декларації прав людини 1948 р., в якій зазначено, що кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави (ст. 22). Положення Загальної декларації 1948 р. знайшли свій розвиток і в інших міжнародних актах, зокрема в Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року. Відповідно до ст. 3 держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користування всіма економічними, соціальними і культурними правами, передбаченими в цьому Пакті. Положення Пакту розвинуто в подальшому в Європейській соціальній хартії 1996 р.

Крім Європейської соціальної хартії, в контексті розвитку доцільно також згадати такі регіональні акти, які стосуються соціальних прав людини, зокрема: Американську декларацію прав і обов'язків людини 1948 року (стаття XVI), Африканську хартію прав людини і народів 1981 року (преамбула, статті 15, 16), Каїрську декларацію про права людини у ісламі 1990 року (статті 13, 17), Арабську хартію прав людини 2004 року (статті 2, 34, 36, 38, 39, 40).

В Україні, яка ратифікувала вказаний Пакт, Основний Закон проголошує державу соціальною, та, відповідно, містить низку соціальних прав людини, до яких ми відносимо: право на працю (ст. 43), право на страйк (ст. 44), право на відпочинок

(ст. 45), право на соціальний захист (ст. 46), право на житло (ст. 47), право на достатній життєвий рівень (ст. 48), право на охорону здоров'я, право на медичну допомогу та право на медичне страхування (ст. 49). На відміну від політичних та особистих прав соціальні права потребують встановлення адресних обов'язків держави.

Крім спеціальних норм Основного Закону України ми можемо виділити і конституційні норми загального характеру, зміст яких безпосередньо пов'язаний зі соціальними правами. Зокрема, це положення щодо визначення України соціальною державою (ст. 1), проголошення людини найвищою соціальною цінністю (ст. 3), закріплення принципу верховенства права (ст. 8), визнання чинних міжнародних договорів частиною національного законодавства України (ст. 9), заборона звуження змісту та обсягу прав і свобод (ст. 22), гарантування принципу рівності (ст. 24).

Соціальні права внаслідок своєї особливої ролі в життєдіяльності особи утворюють собою систему спеціалізованих прав людини, яка має складну внутрішню структуру взаємозв'язків та постійний взаємозв'язок з іншими правами. Якщо ми будемо розглядати систему соціальних прав через призму тектології О.О. Богданова [1], то можемо визначити, що соціальні права знаходяться на етапі кон'югації, тобто співпраці окремих елементів системи. У свою чергу загальна теорія систем Л. Бергаланфі [2] дає підстави відносити соціальні права до відкритої системи, яка перебуває у непереривному зв'язку із зовнішніми елементами інших систем.

Дійсно, закріплені на конституційному рівні соціальні права, як було зазначено вище, формують собою систему спеціалізованих елементів, які взаємодіють як всередині групи, так і мають двосторонні взаємозв'язки з правами людини іншого змістовного спрямування.

До одних з пріоритетних соціальних прав відносяться група прав, передбачених в ст. 49 Конституції України, відповідно до якої кожен має *право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування*. В системі конституційних соціальних прав ці права охоплюють специфічне коло суспільних відносин, адже здоров'я це природне благо людини, яке належить їй незалежно від громадянства чи підданства, визнання зі сторони держави. Вказані конституційні права відповідно до ст. 3 Закону України «Про основи національної безпеки України» відносяться до об'єктів національної безпеки. Значимість блага пов'язується і з тим, що будь-які інші права, в тому числі і соціальні, в більшості випадків суттєво втрачають свою насущність та цінність без наявності блага здоров'я.

Конституційне право на охорону здоров'я пов'язується вченими з можливістю людини використовувати усі соціальні, насамперед державні, засоби, спрямовані на збереження, зміцнення, розвиток та, у випадку порушення, відновлення максимально досяжного рівня фізичного й психічного стану її організму [3, с. 35]. Успішність реалізації права на охорону здоров'я пов'язується з ефективністю виконання державою своєї соціальної функції. З тріади зазначених прав, право на охорону здоров'я носить найбільш комплексний та системний характер. До чинників забезпечення права відносяться ідеологічні, економічні, соціальні, правові та екологічні фактори.

У свою чергу конституційне право на медичну допомогу пов'язується вже з індивідуалізацією соціального права, та можливістю людини реалізувати конституційне право на отримання допомоги. Як правило право на медичну допомогу пов'язується з потребою особи при наявності певного захворювання.

Конституційне право на медичне страхування виступає гарантією права на медичну допомогу. Однак, чинне законодавство України потре-

бує свого суттєвого вдосконалення щодо забезпечення повноти можливостей реалізації права на медичне страхування.

Аналіз місця права на охорону здоров'я, права на медичну допомогу та права на медичне страхування в системі соціальних прав передбачає необхідність визначення співвідношення медичних прав з іншими соціальними правами.

Основний Закон України до системи соціальних прав включає, зокрема, *право на працю* (ст. 43 Конституції). Право на працю пройшло свій доволі тривалий моральний, правовий, економічний генезис. Так, принаймні згадаємо слова апостола Павла в Другому посланні до фессалонікійців «якщо хто не хоче трудитися, той хай і не їсть» (3.10) [4, С. 366].

Право на працю належить до фундаментальних прав людини, які є об'єктом як міжнародно-правового, так і національного регулювання. Зокрема, в ст. 23 Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 р., ст. 6 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. (ратифіковано 19.10.1973 р.), ст. 1 Європейської соціальної хартії (переглянута) від 03.05.1996 р. (ратифіковано 14.09.2006 р.), конвенціях та рекомендаціях Міжнародної організації праці та ін.

На рівні основних законів право на працю в зарубіжних країнах з'являється переважно в ліберальній конституційній моделі на третьому етапі світового конституційного процесу – після Другої Світової війни, з конституюванням терміну «соціальна держава».

Аналіз міжнародно-правових норм та конституційних текстів зарубіжних країн ліберальної конституційної моделі дозволяє дійти висновку про взаємозв'язок права на працю та тріади медичних прав. З точки зору міжнародно-правових актів право на працю розуміється як «право кожної людини дістати можливість заробляти собі на життя

працею, яку вона вільно обирає або на яку вона вільно погоджується» (ст. 6 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права). Проте, медичні права формують певні вимоги до реалізації права на працю, виступаючи, при цьому, більш пріоритетною конституційною цінністю. Європейська соціальна хартія в п. 1 частини першої ст. 3 «Право на безпечні та здорові умови праці» містить зобов'язання Сторін, у тому числі, розробити, здійснювати і періодично переглядати послідовну національну політику в галузі охорони праці, виробничої гігієни і виробничого середовища, та в ст. 8 закріплює право працюючих жінок на охорону материнства. Без забезпечення таких умов, право на працю не може бути реалізоване.

Право на безпечні та здорові умови праці регулюються також і ст. 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, Конвенції МОП 1981 р. № 155 «Про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище» та ін.

Конституційні положення кореспондуються з нормами міжнародних актів. Зокрема, відповідно до четвертої та п'ятої частин ст. 43 Конституції України «Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється». Тобто, встановлені правові обмеження зі сторони тріади медичних прав визначають правовий режим реалізації права на працю, що знайшло своє продовження в поточному законодавстві України. Зокрема, це стосується глави XI «Охорона праці» Кодексу законів про працю (статті 153 – 173); п. «г» частини першої ст. 6 Основ законодавства України про охорону праці; ч. 1 ст. 4 Закону України «Про охорону праці», згідно якої «Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямо-

вана на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням».

Проблематика захисту здоров'я та життя в процесі реалізації права на працю ставала предметом наукових пошуків таких вчених, як Н. Б. Болотіна, С. М. Волошина, В. О. Демиденко, Д. М. Кравцова, В. В. Костицький, І. В. Лагутіна, В. Ф. Опришко, О. М. Потопахіна, І. І. Шамшинова та ін. Актуальність чималої кількості досліджень зумовлена насамперед рівнем виробничого травматизму в Україні. І хоча за останні десятиліття спостерігається суттєве зниження (з 120 тис. випадків виробничого травматизму, з яких 2600 смертельно в 1992 р. [5], до 4126 випадків, з яких 409 смертельно в 2018 р. [6]), проте ситуація бажає бути кращою.

Можна погодитись з точкою зору В. Ф. Пузирного про те, що «право на належні, безпечні та здорові умови праці як елемент правового статусу громадянина є суб'єктивним, належить усім і кожному громадянину зокрема. Цьому праву громадян відповідає обов'язок держави в особі компетентних органів по охороні здоров'я, створенню здорових і безпечних умов праці» [7, С. 20], що включає в себе, в тому числі, забезпечення працівника належним медичним обслуговуванням і санітарно-профілактичними заходами щодо збереження здоров'я особи.

Таким чином, можна зазначити, що право на охорону здоров'я виступає базовим при реалізації права на працю, умовою його здійснення. В свою чергу право на медичну допомогу та право на медичне страхування є супровідними правами відносно права на працю, зміст та об'єм реалізації яких певним чином залежить від останнього.

З правом на працю тісно пов'язане наступне соціальне право, яке ми розглянемо, а саме відповідно до ст. 45 Конституції України кожен, хто працює, має право на відпочинок;

це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Правове регулювання права на відпочинок деталізовано в Кодексі законів про працю України (ч. 2 ст. 2, глава V), Законі України «Про відпустки» та стало предметом дослідження, зокрема, таких вчених, як Ю. В. Баранюк, В. С. Венедиктов, Л. П. Грузінова, О. Д. Карпенко, Г. А. Пруденський, С. Г. Струмлінін та ін.

Право на відпочинок, як інші соціальні права знайшло своє правове закріплення в міжнародно-правових актах. Зокрема, в статті 24 Загальної декларації прав людини, відповідно до якої «Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку»; пункті «d» статті 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права; пункті 5 частини 1 статті 2 Європейської соціальної хартії (переглянутої); конвенції Міжнародної організації праці – «Про щотижневий відпочинок на промислових підприємствах» № 14 від 1921 року та «Про щотижневий відпочинок у торгівлі та установах» № 106 від 1957 року.

Аналіз змісту конституційного права на відпочинок, дає підстави зробити певні висновки щодо зв'язку цього права з правом на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. *Право на охорону здоров'я в аспекті осіб, що працюють, значною мірою охоплює право на відпочинок. Право на відпочинок виступає важливим чинником збереження здоров'я. Порушення прав на відпочинок може призвести до виникнення відносин з реалізації права на медичну допомогу, що повинно гарантуватись, в тому числі і через механізм медичного страхування.*

Відповідно до статті 46 Основного Закону України громадяни мають *право на соціальний захист*, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Основою для внутрішньодержавного регулювання права на соціальний захист є також міжнародно-правові акти, які заклали як обов'язкові, так і рекомендаційні положення. Серед таких актів, ми можемо виділити Загальну декларацію прав людини (ст. 22), Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (ст. 9), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (преамбула), Європейська соціальна хартія (переглянута) (ст. 16) та ін. Значний вплив на законодавство України мають конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці (МОП), з яких доцільно виділити такі з них, як: Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення, Конвенція про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення, Рекомендація щодо медичного обслуговування № 69 від 12.05.1944 р., Конвенція про медичну допомогу та допомоги у випадку хвороби № 130 від 27.05.1972 р., Рекомендація щодо медичної допомоги та допомоги у випадку хвороби № 134 від 25.06.1969 р. та ін.

Зважаючи на актуальність теми права на соціальний захист, значна когорта вчених-правників присвятила свої праці дослідженню проблемних питань у зазначеній сфері, серед яких ми можемо виділити Болотіну Н. Б., Буянову М. О., Захаров М. Л., Лексин В., Нестеренко А., Сташків Б. Г., Тучков Е. Г., Харріс Д. та ін.

На думку Болотіної Н. Б. «у широкому розумінні соціальний захист становить зміст соціальної функції держави і є системою економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі». Право на соціальний захист, зокрема, включає такі основні правомочності, як право на пенсійне забезпечення, право на соціальну допомогу, право на соціальні послуги, право на медичну допомогу [8, С. 91, 113]. З точки зору Москаленка В. В. соціальний захист - це певний механізм, за допомогою якого досягається мінімальний життєвий рівень громадян, це система заходів і відповідних інститутів, призначених для забезпечення нормального існування людини, підвищення рівня задоволення її соціальних потреб, якості життя та перспектив [9, С. 42].

Разом з тим, виходячи з конституційних положень ці права виникають у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, тобто в обмеженого кола суб'єктів. Через здійснення соціально-реабілітуючої функції соціального захисту здійснюється задоволення потреб непрацездатних осіб. Тому, зважаючи на структуру права на соціальний захист, пріоритетний зв'язок з тріади медичних прав має саме право на медичну допомогу визначеним в законодавчому порядку категоріям осіб.

Серед конституційних соціальних прав ми можемо виділити групу, яка у співвідношенні з правом на

охорону здоров'я, правом на медичну допомогу та правом на медичне страхування відіграють опосередковану роль в їх забезпеченні. Зокрема, мова йде про *право на житло, право на достатній життєвий рівень та право на страйк*.

Відповідно до Основного Закону України кожен має право на житло; держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду; громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону; Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду (ст. 47); кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст. 48).

Право на достатній життєвий рівень ставало предметом досліджень таких вчених як М. В. Баглай, В. Вітрук, А. З. Георгіци, А. М. Колодія, І. І. Лукашук, Л. С. Мамут, Н. Р. Нижник та ін.

До основоположних міжнародно-правових документів, які регулюють право на достатній життєвий рівень ми відносимо Загальну декларацію прав людини 1948 р. (ст. 25), Декларацію прав дитини (прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року) (принцип 6), Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права від 16 грудня 1966 року (ст. 11), Європейську соціальну хартію 1996 р. (ч. 1, ст.ст. 2, 4 ч. 2).

Починаючи з Загальної декларації прав людини, право на житло, в контексті права на достатній життєвий рівень почало вживатись в міжнародно-правових документах. У частині першій ст. 11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року держави, які взяли участь у цьому Пакті, визнали право кожного на

достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло, і на неухильне поліпшення умов життя. Держави-учасниці вживуть належних заходів щодо забезпечення здійснення цього права, визнаючи важливе значення в цьому відношенні міжнародного співробітництва, оснований на вільній згоді.

У контексті правового регулювання права на житло доцільно також згадати Декларацію соціального прогресу й розвитку 1969 року (стаття X), Ванкуверську декларацію про населені пункти 1976 року, Декларацію про міста та інші населені пункти в новому тисячолітті (резолюція S-25/2 Генеральної Асамблеї ООН від 9 червня 2001 року).

Крім того, право на житло згадується в контексті забезпечення інших прав, зокрема це стосується таких актів, як Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (пункт «е» статті 5), Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (стаття 14), Декларація прав дитини 1959 року, Конвенції про права дитини 1989 року (стаття 27), Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей 1990 року (стаття 43); Рекомендація №115 Міжнародної організації праці щодо житлового будівництва для трудящих 1961 року; Конвенції 1951 року про статус біженців.

Забезпечення принципу адекватності житла та умов життя безпосередньо впливає на ступінь реалізації права на здорове навколишнє середовище та права на максимально досяжний рівень психічного й фізично-

го здоров'я. Всесвітня організація охорони здоров'я підтверджує, що житло є унікальним і найбільш важливим екологічним фактором, що впливає на умови перебігу хвороб і зростання показників смертності й захворюваності [10].

Таким чином, розглядаючи взаємозв'язок конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування з правом на житло та правом на достатній життєвий рівень ми можемо дійти обґрунтованого висновку про те, що ці права носять передумовний соціальний характер та відіграють надзвичайно важливу роль щодо збереження здоров'я. Забезпечення благоустроєним жилим приміщенням, що відповідає встановленим санітарним і технічним вимогам, відіграє важливу роль для створення умов відновлення фізичного та психологічного стану громадян. Додатковою умовою цього процесу виступає достатній життєвий рівень при цьому. Порушення права на житло виступає каталізатором підвищення захворюваності та потреби фінансування витрат на соціально-медичну допомогу.

В свою чергу конституційне соціальне *право на страйк*, в контексті взаємозв'язку з тріадою медичних прав має наслідковий характер. Проблематика права на страйк стала предметом наукових пошуків таких вчених, як Н. Б. Болотіна, Н. В. Дараганова, С. І. Запара, М. П. Стадника, Н. М. Швець та знайшла своє правове регулювання в ст. 6 Європейської соціальної хартії 1961 р. та ст. 8 Міжнародного пакту про економічні, соціальні й культурні права 1966 р.

Список використаних джерел

1. *Богданов А. А.* Тектология: (Всеобщая организационная наука). В 2-х кн.: Кн. 1./Редкол. Л. И. Абалкин (отв. ред.) и др./Отд-ние экономики АН СССР. Ин-т экономики АН СССР. – М.: Экономика, 1989. – 304 с.
2. *Л. фон Берталанфи.* Общая теория систем: критический обзор. В сборнике переводов Исследования по общей теории систем. М.: – Прогресс, 1969. – 520 с.

3. *Сенюта І. Я.* Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження) [Текст] : Дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Сенюта Ірина Ярославівна ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. - Л., 2006. - 217 арк.

4. *Новий Завіт* Господа нашого Ісуса Христа – Київ: Видавничий відділ Української Православної Церкви, 2010. – 472 с.

5. *Уровень* производственного травматизма в Украине за 20 лет существенно снизился – замглавы Госгорпромнадзора [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://podrobnosti.ua/817972-uroven-proizvodstvennogo-travmatizma-v-ukraine-za-20-let-suschestvenno-snizilsja-zamglavy-gosgorpromnadzora.html>.

6. *Статистичні дані* виробничого травматизму [Електронний ресурс] // Державна служба України з питань праці. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://dsp.gov.ua/statystychni-dani-vyrobnychoho-travma-2/>.

7. *Пузирний В. Ф.* Право на належні, безпечні і здорові умови праці / В. Ф. Пузирний // Актуальні проблеми держави і права. - 2007. - Вип. 30. - С. 19-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2007_30_4.

8. *Болотіна Н. Б.* Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні / Н. Б. Болотіна. – К.: Знання, 2005. – 381 с.

9. *Москаленко В. В.* Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави / В. В. Москаленко. // Наукові записки НаУКМА. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – Т. 21: Політичні науки. – С. 41–44.

10. *Права* людини на достатнє житло. Виклад фактів [Електронний ресурс] // Харківська правозахисна група. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: <http://khp.org/ru/index.php?id=1145277493>.

Гергелійник В. О. Взаємозв'язок конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування з іншими соціальними правами людини

Статтю присвячено дослідженню взаємозв'язку конституційного права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування з іншими соціальними правами людини з урахуванням ретроспективного погляду на розвиток соціальних прав, правове регулювання в зарубіжних країнах та Україні. Досліджуються локальні та комплексні міжнародні акти соціального характеру.

Ключові слова: соціальні права, право на охорону здоров'я, медична допомога, медичне страхування, право на працю, право на відпочинок

Гергелійник В. А. Взаимосвязь конституционного права на охрану здоровья, медицинскую помощь и медицинское страхование с другими социальными правами человека

Статья посвящена исследованию взаимосвязи конституционного права на охрану здоровья, медицинскую помощь и медицинское страхование с другими социальными правами человека с учетом ретроспективного взгляда на развитие социальных прав, правовое регулирование в зарубежных странах и Украине. Исследуются локальные и комплексные международные акты социального характера.

Ключевые слова: социальные права, право на охрану здоровья, медицинская помощь, медицинское страхование, право на труд, право на отдых.

Gergeliynik V. The relationship of the constitutional right to health, medical care and medical insurance with other social human rights

The article is devoted to the study of the relationship of the constitutional right to health, medical care and medical insurance with other social human rights, taking into account the retrospective view of the development of social rights, legal regulation in foreign countries and Ukraine. Local and complex international social acts are investigated.

Key words: social rights, the right to health protection, medical care, medical insurance, the right to work, the right to rest.